

Logika XXIV

Ladislav Hejdánek

Related preparatory texts:

[Logika XXIV \[příprava\]](#)

k dokumentu existují tyto přípravné texty:

[Logika XXIV \[příprava\]](#)

- ◆ bytový seminář, česky, vznik: 3. 10. 1988
- ◆ private seminar, Czech, origin: 3. 10. 1988

Logika XXIV

3. 10. 1988

KAZETA 1

STRANA A

Téma: Subjekt, akce, LOGOS (pokračování z 19. 9. 1988)

...

cca 13:00 Neřešitelný problém: jak se může ustavit subjekt, když k jeho ustavení by byla zapotřebí akce, která musí být akcí subjektu? Neřešitelný je prostředky dosavadního myšlení. Naše řešení: akce, jíž se subjekt konstituuje, je mu dána (akt víry). Ta akce musí být zároveň jeho akcí a zároveň musí ten subjekt konstituovat...

cca 23:25 Událost má vnitřní a vnější stránku, která se celou dobu mění. Navrch je vidět jenom střidu vnějších stránek těch jsoucností, ale každá ta jsoucnost je po vnitřní stránce koextenzivní s celou událostí, takže to znamená: po celou dobu se celá událost děje. Není to tak, že událost by se děla po kouskách... To je chybná představa, která je daná tou tradiční předmětnou metafyzikou. Ve skutečnosti je to tak, že vnějšně je možno sledovat střidu těch změn, ale přitom ke každé té jsoucnosti, tj. okamžitému vnějšímu stavu, patří vnitřní stránka, která je roztažena po celé délce toho událostního dění. Když se navenek zdá, že přechází jedna jsoucnost ve druhou, tak se zároveň po vnitřní stránce děje, přechází, mění celá ta událost, v každém okamžiku. Událost je něco, co se děje stále a celé, nikoliv co by postupně procházelo nějakými změnami...

cca 33:00 Ad Herčíkův model živočicha jako doutníku: takhle to není. Živá bytost je živé událostné dění a toto dění nelze převést na žádnou podobu čehosi trvalého. To byl vlastně pokus vyložit život nebo vůbec změnu jakýmsi průchodem těles nějakou rovinou. Z tohoto důvodu vždycky chci zdůrazňovat, že událostné dění není takový přechod jednotlivých fází, střída fází, nýbrž že po celou dobu dění události se události mění celá. Nic nezůstává stejného. Zároveň tedy je to určitá forma polemiky s mým učitelem Kozákem... Kozák opakoval a nikdy nepřestal do smrti opakovat, že jediná věc, která se na tomhle světě nemění, že je minulost. S tou už nic nehne. A já jsem proti němu říkal, že to je chyba, že to je metafyzické, že právě minulost se stále ještě děje. Což je spíš pochopitelné v dějinách a myslí se to tak, že se to, co se stalo, pak ještě všelijak krouť... Ale já to myslím pochopitelně jinak. Já to myslím velmi vážně, že skutečně cokoli se stane v rámci události, tak že se děje do té doby, dokud se událost celá děje. To jest i to, co se stalo na začátku, že se stále ještě děje – po celou dobu, dokud se děje událost. Já to myslím na pravé události. Samozřejmě bych to neaplikoval jen tak beze všeho na dějinné události, ale k těm jsme se ještě nedostali...

Jan Kozlík: Když říkáš, že se děje celá, tak je to zavádějící. Co to znamená „celá“? Jak vnější, tak vnitřní...?

38:05 Jak vnější, tak vnitřní stránka, ale jakoby po celé své délce. Já prostě odmítám tu událost natáhnout na časovou osu tak, že se na ní nehýbe.

...

Akce přesahuje událost jednak tím, že zasahuje okolí, jednak tím, že pracuje pomocí těla, které není zcela součástí událostního dění, a za třetí, že je akcí subjektu, vychází nikoli z události, nýbrž teprve tu událost ovlivňuje, zasahuje do ní. A zároveň taky kromě toho konce venku a toho konce v těle (paměť je například konec události v těle) končí u toho subjektu...

...

cca 40:30 Vezměte si, jak se v obecném povědomí chápe změna: že něco, co nebylo, je, nebo že něco, co bylo, není, anebo obojí. A já chci ukázat, že tato změna je změna neudálostná nebo nepravá v tom smyslu, že si všímá jenom začátků a konců události. Ale když se řekne, že změna spočívá v tom, že něco, co bylo, není, tak je to konec události A, a když se řekne, že to také může být tak, že něco, co nebylo, najednou je, tak je to začátek, ale jiné události, události B. My jsme to sice tady dali do jednoho bodu a eventuelně tam oboje může být, ale pak je to tam proto, že čirou náhodou se setkaly v jednom prostoročasovém bodě konec události A a začátek události B... A já chci přivést pozornost na to, co se děje mezi začátkem události A a koncem události A... Tam už nemůžu prostě předpokládat, že to zase někde rozštěpím a řeknu, že něco, co nebylo, je, a něco, co bylo není. Protože pak už udělám jenom to, že řeknu, že událost A není jedna, nýbrž že to jsou vlastně události dvě... Ale takhle přece nemůžu pokračovat do nekonečna. Neboť i událostné dění je třeba kvantovat. ... A já se tážu: co se děje mezi začátkem a koncem tohoto nejmenšího kvanta události? A to je ten důvod, proč jsem přesvědčen, že jestliže platí u té nejkratší události, která už dál dělitelná není, že je ještě pořád děním... A když se zeptáme, co se tedy děje, a když u této první, nejmenší události musíme říct, že se děje celá a že jinak to nejde řešit, protože žádné části už nemá, tak něco podobného musí platit pro všechny události. Jinak by ty větší události byly jen jakousi hromadou těch menších událostí. Jestli chceme vůbec připustit, že nějaké superudálosti existují, dějí se vůči těmto subudálostem, tak musíme předpokládat, že mají jakousi jednotu, v níž se těm nejmenším událostem podobají, a v této jednotě že se také dějí celé najednou. [do 45:20]

...

KONEC STRANY A

STRANA B

...

0:40 Vnější stránka je vždycky skutečně jen *hic et nunc* a pomíjí a nevrací se. A že každý okamžik má svou vnější stránku, své zvnějšnění, svou formu zvnějšnění. A samozřejmě je to tak, že to zvnějšnění vypadá, jako že od samého začátku až do konce se událost postupně

zvnějšňuje, a až se zvnějšní úplně, tak končí. Ale když přihlídneme k té nepředmětné, k té vnitřní stránce události, tak tam to vypadá jinak. Tam to vypadá tak, že po celou dobu té události – a ničím jiným nemůžeme zajistit integritu události, tj. její *fysis*, leč tak, že celá je pořád v procesu dění – celá ta událost se po vnitřní stránce děje, celou dobu. A teprve když skončí ta vnější střída, tak se teprve celá událost přestane dít. To jest není tomu tak, že by po té vnitřní stránce bylo možno mluvit o fázích, které již proběhly. To je záležitost jen té vnější stránky.

...

cca 19:30 Subjekt není složka událostného dění. Není obsažen v událostném dění, podobně jako v událostném dění není obsaženo tělo a okolí. Všechny tři přesahují událostné dění. To neznamena, že to událostné dění se bez nich obejde. Žádná živá bytost se neobejde bez svého okolí, žádná živá bytost se neobejde bez těla a žádná živá bytost se neobejde bez subjektu...

20:45 POKRAČOVÁNÍ VÝKLADU (bod 9 z přípravy, viz 88/787nn.)

...

cca 25:30 O článku *Svět řeči a řeč světa*...

...

cca 33:20 My tady zdůrazňujeme jen některé stránky věci, abychom si tak usnadnili ten přestup do světa dějin. Tímhle bych asi skončil, jenom bych chtěl říct, proč tak úpěnlivě a komplikovaně zajišťuju ten přechod. Totiž mně se zdá, že ve filosofii se zdomácněla, zvláště od dob fenomenologie, ale ne teprve Husserlovy, a toho, co na to navazuje – a zejména je to takový jakýsi estetický přístup filosofický nebo rádobý filosofický. Je to někdy velmi inteligentní, velmi efektní, plné espritu – Francouzi to umějí perfektně, mají to v tradici. Ale ten přístup spočívá v tom, že každá oblast, Husserl by řekl každý region, má svou nějakou řeč, svůj jazyk. A že tedy je to vlastně něco, co se odehrává na půdě filosofie již podruhé. Je to jakýsi nový způsob vydělování jednotlivých disciplín, které se v tomto případě stále ještě tváří jako filosofické, z filosofie, ale tak, že je to provázeno ztrátou celku. Tedy metodicky to může být odůvodněno, ale filosoficky to nemůže být ospravedlněno. A tedy ten důraz, který kladou moderní filosofující vědci nebo jak by se to dalo nazvat, tedy filosofující odpadlíci od filosofie nebo tak, který kladou na to, že každá disciplína má své způsoby přístupu, své obrazy, své představy, své pojmy, které jsou nepřenosné na jinou oblast – takový Dilthey vám prokáže velice důkladně, že k porozumění tomu, co se děje v historii, je potřeba úplně jiného pojmového aparátu, než jaký potřebuje třeba psychologie, nebo dokonce biochemie. A je to pravda. Jenomže vada je v tom, že se z toho formuje jakási filosofie nebo pseudofilosofie. A tak naprostá většina toho, co se píše, co je publikováno, pravděpodobně i přednášeno, což nemohu z vlastní zkušenosti nějak tvrdit, spočívá v tom, že jde o jakousi sebeinteligentnější a sebeplnějšího toho espritu, jakousi aviatiku, jak říkal taky Kozák, nad jistou oblastí, nad jistými fenomény, aniž by to bylo provázeno jakýmkoli, byť jen náznakovým pokusem to zařadit do celku zkušenosti a v důsledku toho do celku světa.

A proto já si myslím, že ti mimořádně vzácní filosofové, kteří se naopak pokoušejí třeba pochopit fyziku tak, aby nám dovolila přechod k biologii, jako je třeba Whitehead, který tomu vlastně zasvětil celý život, že nejdříve si vybudoval tu filosofii přírody a pak se pokoušel na základě pojmů, které byly vypracované tam, přejít k organismu. A teď zjišťoval, co vlastně chybí té filosofii přírody a co tam musíme ještě dopracovat, abychom ty organismy dovedli vůbec pochopit, abychom dovedli přejít od té fyziky k té biologii. Tady musejí být základní pojmy, které dovolí přechod. Je filosoficky nepřípustné si vyhrazovat jiný pojmový aparát pro fyziku a jiný pro biologii. A tohle platí i pro další disciplíny. Čili mně velice záleží na tom, jednak abych sám pro sebe, jednak abych vám ukázal, jak je to důležité, připravil pojmově, modelově situaci natolik, abychom tedy ten přechod měli před sebou jako přechod, aby to byl skutečně také pro filosofii logický, metodický přechod od jedné oblasti k druhé. Začít vykládat – třeba když historik Toynbee si vymyslí tu skvělou věc s tou dvojicí challenge and response, a teď vykládá rozhodující okamžiky v životě té civilizace, a tu novou situaci nechápe redukovane, jako bývá zvykem tak, že vylíčí daný stav. Nýbrž on se snaží na základě analýzy a interpretace daného stavu stanovit, jaká výzva v té situaci byla postavena před tu civilizaci. A on tedy pak hledá, jak ta civilizace odpověděla na tuto výzvu, ne jenom, jak odpověděla na nějaké vnější trendy nebo události, nýbrž na tu výzvu. Shledává, že porozumět tomu, jaká výzva tehdy před společností stála, což samozřejmě *ex post* je daleko snadnější... On je přesvědčený, že porozumět tomu, jaká výzva tehdy v té situaci k těm lidem promlouvala, a pochopit, zda – Většinou chyba se stala tím, že na to lidi nedbali... Nebo že všichni si toho byli vědomi, jenomže nevěděli, jak na to odpovědět. Nebo posléze že na to nějak odpověděli, ale špatně... Rozlišit tyhle věci že je strašlivě důležité, že nestačí jenom objektivně popsat tu situaci. Ta objektivně popsaná situace, to jsou jenom kulisy. Ale o co šlo v té době, to je ta hra uprostřed těch kulis. A ty kulisy se můžou proměnit, ale ta hra může být přítomná i dnes...

43:30 KONEC VÝKLADU A ZAČÁTEK DISKUE

...

cca 45:15 Pokud mluvíme o vnitřním a vnějším, zvnitřňování vnějšího, tak vlastně navazujeme na jistou tradici, která je v nové době založena hlavně Hegelem... To je hegelovská terminologie. Samozřejmě by mohla být taky terminologie jiná...

KONEC KAZETY 1

ZAČÁTEK KAZETY 2

STRANA A

...

cca 2:45 Tělo není jenom vnějšek, je to celá stavba a jeho subsložkami jsou celé události...

...

cca 32:10 Když říkáme „Víš, co včera ten pes provedl?“, tak mluvíme o subjektu. Když líčíme, jak když byl malý, tak prodělal nějakou nemoc, tak to mluvíme o jeho tělu. Když mluvíme o tom, jak od malička byl blbý a nebyl schopný se naučit nosit kamínky nebo míček, tak do jisté míry mluvíme o té jeho osobní historii životní. Samozřejmě taky byl blbý, tak je to taky o tělu, ale velmi často vlastně mluvíme o všem najednou a nerozeznáváme to... Samozřejmě pes je jenom jeden, ale teď se ukáže, že přinejmenším naše myšlení dospívá k tomu, že tam musíme rozlišovat některé věci, které sice koexistují a úzce spolupracují a nejsou jedna bez druhého možné, ale fakticky jsou rozdílné a nejsou zaměnitelné...

...

37:30 Člověk jako integrovaná bytost je nepravé jsoucno. Právě jsoucno je člověk pouze jako událost...

...

KONEC STRANY A

STRANA B

...

KONEC KAZETY 2